కథానిక:

కాందిశీకుడు

శ్రీ బులుసు వేంకటరమణయ్య

కాని కాశ్మీరంలో యుద్ధంజరిగే రోజులు! పాకిస్తానుసేనలకూ, కాశ్మీర - యూనియన్ సేనలకూ పోరాటం చాలా తీవ్రంగా జరుగుతూ వుంది; రెండుపక్షాలకీ గెలుపులూ, వోటములూ విభిన్నప్రాంతాల్లో కలుగుతూ వున్నాయి. కాని యూనియన్‌సరిహద్దుప్రాంతాల్లో ప్రత్యేక పోలీసులూ. సిపాయిలూ తగిన బందోబస్తు చేసి, ఇతరులని లోపల ప్రవేశించనివ్వకుండా, అనుమానం వున్న మనుషులమీద వొక కన్ను వుంచే వుంటున్నారు.

సాయంకాలం; అది శీతకాలం కావడంచేత చలి ఎలాంటి మొండివాళ్ళ నయినా గజగజ లాడించి విడిచి పెడుతున్నది. ఇంట్లోంచి బయటికి వస్తే మంచువలె గడ్డకట్టి కూర్చోవలసినదే; అలాంటి సమయంలో ఒక జీపులో కొన్ని అవసరమైన వసువుల నుంచుకొని రెండవక్యాంపునుంచి మొదటిక్యాంపునకు సరదార్ భగవత్సింగూ, మిత్రుడు కురూపూ వెళ్లుతున్నారు. కురూప్ డ్రైవింగులో ఆరితేరినవాడు; వయస్సులో సింగుకంటే చాలా చిన్నవాడు; అతిధైర్య, సాహసాలు కలవాడు; అంచేతే అలాంటి సమయంలోకూడా మీద వచ్చిపడుతున్న మంచుగడ్డలని తప్పించుకుంటూ చాలా ఎత్తుగా వున్న ఘాటీరోడ్డుమీంచి తన రథాన్ని విడిచిపెడుతున్నాడు.

కారు రెండుమైళ్ళపైచిలుకు నడిచింది. తర్వాత మరి కదిలింది కాదు; కురూప్‌ప్రయత్నం వ్యర్థమైంది; తీరా చూస్తే ప్లగ్గులు చెడిపోయి వున్నాయి; రేడియేటరు చాలా వేడి అయివుంది; మరమ్మత్తు చేస్తేనేగాని, ప్రయోజనం లేదు; రోడ్డుమీద వుండి పని చెయ్యడానికి సాధ్యం కాలేదు. ఏదేనా ఆశ్రయం - కుటీరం లాంటిదన్నా వుంటేనేగాని ఆ మంచులో నిలవడం అసాధ్యం!

వారు చుట్టుపక్కల చూశారు. నలభైగజాల దూరంలో ఒక చిన్నకుటీరం కనబడింది; 'బతుకు జీవుడా' అనుకుంటూ అవసరమైన పనిముట్లతో ఆ వేపు పరిగెత్తారు మిత్రులిద్దరూ.

ఆ కుటీరం చేరి చూసేసరికి, దాని తలుపు వేసి వుంది; దబదబా తలుపు కొట్టేసరికి, తలుపు మెల్లిగా వెనక్కి జరిగింది; అది వొక శూన్య కుటీరం! లోపల యెవ్వరూ లేరు. అప్పుడు వాళ్లు అర్థం చేసుకున్నారు అది మిలిటరీ క్యాంపువారి చిన్నకుటీరమంటూ. మట్టిపూసిన దాని తడకల గోడలూ, జింకు పైకప్పూ అవీ, ఆ సంగతిని తెలుపుతూనే వున్నాయి.

భగవత్సింగు లోపల ప్రవేశించి జేబులోని అగ్గిపెట్టె తీసి వెలిగించాడు; అతనికి ఒకమూలని సగం కాలిన కొవ్వువత్తి కనబడింది. అతనికి చాలా సంతోషం అయింది; చీకటిలో ఎలా పని చెయ్యడం? అని అనుకుంటూ వుంటే దీపం దొరికిం దని చాలా సంతోషం కలిగింది. అది ఒక గంటదాకా వెలుగుతుంది; ఆలోగా పని పూర్తి కావచ్చును.

'ఈ రాత్రి మరి ప్రయాణం చెయ్యలేము; మంచుగడ్డలు గుట్టల్లాగ రోడ్డుకి అడ్డ మవుతూ వుంటాయి; వాటిని తప్పించుకుని, యిరుకుగా వున్న ఘాటీరోడ్డులో ప్రయాణం చాలా దుస్తరం' అన్నాడు కురూప్.

'...........'

'డ్రైవింగుకు భయపడి కాదు, నేను చెప్పడం! మీకంటె వయస్సులో చిన్నవాడ నవడంచేత, నేను చలినీ, మంచునీ సహించగలను. మీకే కష్టంగా వుంటుందని చెప్తున్నాను. వెచ్చగా యిక్కడ రాత్రిని గడిపి, పొద్దున్నే పోతే మంచిదేమో!'.

'మరో సంగతి; మనం ప్లగ్గులూ, అవీ బాగు చేసుకునే బయలుదేరతా మనుకోండి! మళ్లీ దారిలో రథం నిలిచిపోతే ఏం చెయ్యడం! అక్కడ యిలాంటి కుటీరమన్నా వుంటుం దని యేం నిశ్చయం!'

'కురూప్! నువ్వన్నది బాగానే వుంది! మన వుద్యోగధర్మాన్ని మరచిపోకూడదు. మనకి యెన్ని చిక్కులు వచ్చినాసరే, వాటిని లక్ష్యం చెయ్యకూడదు. తుదకు ప్రాణాలు పోయినా సరే- మన గమ్యస్థానాల్లోనే కళేబరాలని పడవేసి మరీ ప్రాణం విడవాలి. నిజమైన భారతీయ సైనికుడి ధర్మం అదీ' అన్నాడు భగవత్సింగు.

అతను పనిముట్లను ముందుంచుకొని కురూప్‌తో- 'గాలి జోరుగా వీస్తున్నది. నువ్వు తలుపు గడియపెట్టి, కిటికీమాత్రం తెరచివుంచి కొంచెం రెస్టు తీసుకో' నాకు మెకానిజం బాగా తెలుసు; నేను వీటిని బాగు చేస్తాను. నువ్వు రథం నడుపుదువుగాని' అని చెప్పి, తనపని ప్రారంభించాడు.

కురూప్ ఒక బీడీ ముట్టించి పచారుచేస్తూ కిటికీలోంచి ప్రకృతిని పరిశీలిస్తున్నాడు. అతని మనస్సులో మరేమీ ఆలోచనలు లేవు; నిర్విచారంగా, అతను బీడీమీద బీడీ ఆహుతి చేస్తున్నాడు.

ఇంతలో ఎవరో ఆ తలుపును దబదబా కొట్టారు; కొంచెంసేపటిదాకా ఎవరూ తలుపు తియ్యలేదు. 'చాలా చిక్కులో వున్నాను; కొంచెం ఆశ్రయం కావాలి' అని వినబడగా భగవత్సింగే లేచి వెళ్ళి తలుపు తీశాడు.

అప్పుడు ఒక పొడుగాటి మనిషి, కళ్ళద్దాలతో, ఒక హేటుతో ఉన్నిదుస్తులతో లోపల ప్రవేశించాడు. బొల్లి శరీరమంతా వ్యాపించి వుండడంచేత, ముఖమూ, చేతులూ (అవే కనబడుతూ వుండడంచేత) చాలా తెల్లగా వున్నాయి.

'మీరు వచ్చిన ఆపద యేమిటి?' అనే అర్థంతో సింగు అతనివేపు చూశాడు.

తాను ఆశ్రయించినవారు మిలిటరీవాళ్ళవడంచేత - బతికి పోయా ననే అభిప్రాయంతో దీర్ఘంగా నిశ్వసిస్తూ అతను 'నేను చాలా దూరాన్నుంచి - పాకిస్తానువాళ్ల చేతుల్లోంచి తప్పించుకుని వస్తున్నాము. అదృష్టవశాత్తూ నా కొక కారు దొరికింది. మూడుమైళ్ళ దూరంలో దాన్ని విడిచిపెట్టవలసి వచ్చింది. చెడిపోవడంచేత.' అని అన్నాడు.

సింగు తనపని చేసుకుంటూనే వింటున్నాడు; కురూప్ నిదానించి చూస్తున్నాడా వ్యక్తిని, పరిశోధకుడిలాగ.

'ఈ దగ్గిరగా వున్న కారు మీదేననుకుంటాను. నేను యీ రాత్రే మొదటిక్యాంపు దాటి యూనియనులో వున్న గ్రామం చేరుకోవాలి. మీరు దయచేసి నన్ను అక్కడికి దిగబెట్టాలి. మీ మేలు మరచిపోను.' అన్నాడు.

'భయం లేదు; ఈ రాత్రి యిక్కడే గడపి వుదయాన్నే మీరు వెళ్లొచ్చు. ఇక్కడ శత్రువుల భయం ఏమీ లేదు. కళ్లు మూసుకుని మరీ వెళ్లవచ్చు.'

'అలా క్కాదు. ఈ రాత్రే నేను వెళ్లి తీరాలి. మా వాళ్లు నాకోసం బెంగపెట్టుకుంటారు, దయయుంచి......'

అలా అంటూ వుండగానే డబడబ మనే పెద్ద శబ్దం అయింది. అ దేమిటో అంటూ గబగబా ఆ కొత్తవ్యక్తి కిటికీదగ్గిరికి పోయి చూశాడు! వాన పడుతున్నది.

'అమ్మో! పెద్దవాన పడుతున్నాది' అంటూ అతను డబుల్ న్యూమోనియా వచ్చినవానివలె చాలా భయపడుతూ వచ్చి సింగువద్ద ముణుచుకుని కూర్చున్నాడు.

ఈ వ్యక్తిని పరిశీలిస్తున్న కురూప్ ఒక చిన్న నవ్వు నవ్వుకున్నాడు.

'ఫరవాలేదు; ప్లగ్గులూ అవీ బాగు చేశాను; వాన ఉద్ధృతం తగ్గేక మనం ప్రయాణం చెయ్యొచ్చు; అంతగా తగ్గకపోతే యీ రాత్రి యిక్కడే కాలం గడుపుదాం; పొద్దున్నే పోవచ్చు' అన్నాడు సింగు.

'ఈ వానను చూస్తే నాకూ అదే మంచిదని యిప్పుడు తోస్తున్నాది.' అన్నాడా వ్యక్తి.

'ఈ రాత్రి యెలాగన్నా వూరు వెళ్లి తీరాలన్నారుగదా! మరి అవసరం అట్టేలేనట్టే గదా!' అన్నాడు కురూప్.

'వెళ్ళవలసిందే! వర్షమయితే యెలా వెళ్ళడం' అంటూ ఆ వ్యక్తి కొంచెం గొణిగాడు.

మరో పావుగంట గడిచింది.

వర్షం వెలియలేదు; కాని ఉద్ధృతం కొంత తగ్గింది.

సింగు సామాను మూటకట్టాడు. కురూప్ మోటురు దగ్గిరికి దారి తీశాడు.

వాళ్ళిద్దరూ కాందిశీకుడ నంటూ చెప్పిన ఆ వ్యక్తివైపు చూశారు.

'ఇంతవర్షంలో రాలేను బాబూ, ఈ రాత్రి యెలాగో యీ గుడిసెలోనే గడుపుతాను' అని అత నన్నాడు

వారు కారు దగ్గరికి వెళ్ళి, ప్లగ్గులనీ వాటినీ సరి చేశారు; బండి స్టార్టవడానికి సిద్ధంగా వుంది.

ఇంతలో ఒక టార్చిలైటువెలుగు వారిమీద పడింది. ఆ లైటు వేసినవాడు పత్తేదారు కరంసింగు.

అతన్ని పోల్చి భగవత్సింగు నవ్వేశాడు.

'హలో. భాయీసాబ్! మీ కీ చుట్టుపక్కల యెవరన్నా ఒక మనిషి కనబడ్డాడా! ఒక ఆసామీ శత్రుపక్షంవాడు మన ఆచూకీ తియ్యడానికి రెండురోజులనుంచీ అనేక వేషాలతో తిరుగుతున్నాడు' అన్నాడు పత్తేదారు సింగు.

'పొడుగ్గా నల్లగా వుంటాడు; వూలుదుస్తులు ధరిస్తాడు. బొచ్చుటోపీ;' అందుకున్నాడు అతని పక్కనే నిలిచి వున్న తాబేదారు ధరంవీర్.

'కళ్లజోడు ధరించి వున్నాడా?' అన్నాడు కురూప్.

'లేదు;' అన్నాడు ధరంవీర్.

కురూప్ కుటీరంవైపు చెయ్యి చూపించి 'అందులో పరిశోధించండి' అన్నాడు.

పత్తేదారు తన యిద్దరుతాబేదార్లతోనూ, ఆ గుడిసెవైపు వెళ్లాడు.

భగవత్సింగుకు ఇదేమీ అర్థం కావటం లేదు.

'ఏమి, కురూప్! వాళ్లని మతాబా కాల్పించావే! పాపం! ఆకాందిశీకుణ్ణి కొంపతీసి వీరు పట్టుకోరు గద! పాపం అమాయకుడు! వర్షమంటేనే బెదిరిపోయే పిరికివాడు!' అన్నాడు సింగు.

'పాపం! వాడి అమాయకత్వాన్ని మీరే మెచ్చుకోవాలి!'

'అయితే పత్తేదారుకి కావలసిన వ్యక్తి వాడే నంటావా?'

'సందేహం లేకుండా!' మీరు గమనించలేదు; కాని, నేను కనిబెడుతూనే వున్నాను వాడి వాలకం? అదంతా వేషం! మేకప్! నల్లదేహానికి తెల్లరంగు పూశాడు; పోలిక తెలియకుండా వుండేటందుకు హేటూ, కళ్లజోడూ పెట్టాడు; మొదట- అర్జంటుగా పోవాలనికూడా వర్షం రావడంచేత- మేకప్ కరిగిపోయి రహస్యం బయటపడుతుం దని గుడిసెలోనే కూర్చున్నాడు అంచేతే- వర్షమంటే అంత భయం!

'ఆరి వీడి తస్సాగొయ్యా! అయితే- అంత ధైర్యంగా ఎలా తలుపులు తట్టే డంటావు!'

'వాడు గుడిసెవెనకాతల దాగుకున్నాడు, మనం వస్తూవుండడం జూసి; మనం తలుపులు వేసుకున్నాక, ద్వారందగ్గిరకి వచ్చి మనమాటలు విని, ధైర్యం తెచ్చుకున్నాడు; నేను కిటికీలోంచి చూస్తూనే వున్నానుగా! రోడ్డుమీద నుంచి వాడు రానేలేదే!'

జీపు స్టార్టయింది.

భగవత్సింగు వెనక్కి చూశాడు; టార్చిలైటు సాయంతో పత్తేదారూ, అతని తాబేదార్లూ ఆ నూతనవ్యక్తిని కట్టి యీడ్చుకురావడం చూచాయగా అతనికి కనబడింది!

కథానిక:

"రిక్షావాలా"

శ్రీ భాస్కరభట్ల కృష్ణారావు

"పిల్లా! నేను పట్నం పోతా!"

"నువ్వు పట్నంపోతే నా గతి ఏమవుతుంది మామా?"

"మనవూరు పాడుబడింది. కలిగినవాళ్లల్లా పట్నానికి ఎగబాకారు. ఏదో సంసారం గడవాలంటే నేను పట్నం పోక తప్పదు-"

"అయితే నీతో నేనుగూడా వస్తా మామా."

"నేను పోగానే పట్నంలో కొలువు దొరుకుతుందో లేదో—నువ్వు యిప్పుడే నాతో వస్తే యిద్దరం అష్టకష్టాలు పడవలసి వస్తుంది. అందుకోసం, నేను పోయి కొలువు చూసుకున్న తరువాత నేనే వచ్చి నిన్ను పట్నం తీసుకుపోతా."

"లేదు మామా నన్ను వదలి పెట్టి పోకు— నువ్వు లేకపోతే నేను బతకలేను— ఈ కసాయి వాళ్లు నన్ను బతకనివ్వరు-"

అవి మతపాక్షికత్వం ప్రబలంగా వ్యాపించి ఉన్న రోజులు. అప్పట్లో దోపిడులు, గృహదహనాలు, సంస్థానం అంతటా చెలరేగుతూ ఉండినవి. కాని రామచంద్రపురం ఒక కుగ్రామం. సంస్థానానికి ఒక మారుమూలలో ఉంటుంది. అందువల్ల అక్కడికి మతపాక్షికత్వజంఝామారుతం ఇంకా వీచలేదు. ఇప్పుడో అప్పుడో గ్రామం, మతావేశపరులయిన దుండగులకు బలి అవుతుం దని ప్రజలు భయపడుతూ ఉండినారు- ఫలాని పల్లెటూరును దోచుకున్నా రనీ, ఫలాని గ్రామానికి నిప్పంటించార నే వార్తలు రోజూ ఆ గ్రామానికి కొల్లలుగా చేరుతున్నాయి. రైతులకు పంటలమీద శ్రద్ధ తగ్గింది. తదితర అలగాజనానికి గ్రామవృత్తులపైన నైరాశ్యం కలిగింది. ధనవంతులు గ్రామాన్ని వీడి పరదేశ పంచలను పడుతున్నారు. బీదసాదలకు, గ్రామాన్ని వీడి వెళ్లడంమాట అటుంచి, కరువు కాటకాలవల్ల, అల్లరిమూకల ఘాతుకకృత్యాలవల్ల బ్రతుకు నీడ్వడమే దుర్భరమైపోయింది. పాపం బీదవారు ధనాభావంతో పరప్రాంతాలకు వెళ్లలేక గుడిలో మెల్ల అని బ్రతికి బట్టకడితే చాలు ననే భావంతో పట్నవాసాలకు చేరుకుంటున్నారు. పాపం ఎంకడు పరిస్థితులన్నీ గమనించి, పట్నానికి వెళ్లి జీవనోపాధిని చూసుకోవడమే శ్రేయస్కర మని భావించాడు. భార్యాభర్తలు యిద్దరూ వెడితే, కూలీనాలీ దొరకక, నానా అవస్థలపాలు కావలసి వస్తుందేమో ననే భయంకొద్దీ, భార్యను అప్పటి మట్టుకు ఊళ్లోనే వదిలి వెళ్లడం మంచి దని నిశ్చయించుకొని ఆమెను ఒప్పించడానికి పూనుకున్నాడు.

"పిల్లా! మనం ఇక ఈఊళ్లో ఉండలేము. మనకు తెలిసినవాళ్లల్లా పట్నవాసాలకు చేరుకున్నారు. పట్నానికి వెళ్లిన, వాళ్లను వెతికి, కూలో, నాలో సంపాదించి, ఒక నెలరోజుల తరువాత నేనే స్వయంగా వచ్చి నిన్ను తీసుకొని వెడతా! అంతవరకు నువ్వు ఏదో విధంగా ఓపికపట్టి ఈఊళ్లోనే ఉండడం మంచిది. లేకపోతే పట్నంలో యిద్దరమూ పొట్టగడవక నానా కష్టాలూ పడవలసి వస్తుంది."

"మామా! మనకు కష్టాలు ఏమైనా కొదవా! 'కో' అంటే కోటికష్టాలు వచ్చి పడుతాయి. కష్టాలను ఈడ్వడం తప్పదు- అందువల్ల, యిద్దరం ఒకే చోట ఉండి వాటిని ఎదుర్కోవడం మంచి దని నాకు తోస్తున్నది."

"అది నిజమే— కాని మనదగ్గర ప్రస్తుతం డబ్బేమీ లేదు. వెళ్లీ వెళ్లడంతోనే యితరులపైన పట్నంలో ఆధారపడవలసి వస్తుంది. మన మెన్నడూ దేహీ అని ఇతరులను యాచించి యెరగము. మగవాడిని నేను ఎన్నికష్టాలైనా సద్దుకుంటాను. కాని నువ్వు ఈ అవస్థలన్నీ పడలేవు. అందువల్ల నువ్వు ఇక్కడే వుండిపోవడం మంచిది."

"మామా! అయితే నువ్వు ఎన్నిరోజులకు వస్తావు?"

"పిల్లా నేను మాత్రం నిన్ను వదిలి ఎక్కువ రోజులు వుండగలనా నాలుగురాళ్లు సంపాదించడంతోనే ఇక్కడికి వచ్చి వాలనూ?"

ఎంకి కాపురానికి వచ్చి, తీరా ఒక సంవత్సరమైనా కాలేదు. అంతలోకే. ఈ అల్లరు ఉప్పెనకుమల్లె వచ్చిపడ్డాయి. చల్ల కదలకుండా గడుస్తున్న సంసారం, ఒక్కమాటే తలక్రిందులైంది. బ్రతుకు నీడ్వడమే కష్టంగా పరిణమించింది. భర్త వెళ్లకతప్ప దని తెలియడంతోనే, అఘాటుపాటున ఎంకి కళ్లల్లో గిర్రున నీళ్లు తిరిగాయి. ఎంకడి ఎడబాటు, ఎందుకో దుర్భరంగా తోచింది. పెద్ద పెట్టున గొల్లుమంటూ ఎంకి, ఎంకడి కంఠంలుతీరిన

(25-వ పేజీ చూడుడు)